

>>

wurd benadere as in konstruksje en net as in boer dy't it lân tjinnet."

„Stichtingen, kerken en veel andere grondbezitters verpachten land met het doel om er rendement op te halen en dat geld te gebruiken voor de doelstellingen van hun eigen organisatie”, zei rentmeester en bestuurslid Michiel de Koe van de Stichting Biologisch Dynamisch Grondbeheer/Aardpeer tijdens de bijeenkomst in Friens.

„Met het geld dat door boeren is opgebracht zijn heel wat boeken uitgegeven en kerkegebouwen onderhouden en natuurlijk zijn dat mooie doelen, maar ze zijn niet agrarisch.” Tegen de verzamelde boeren en rentmeesters: „Wat mij betreft is dit de belangrijkste boodschap van deze avond: U heeft de sleutel om mee te werken aan de verdere verduurzaming van de Nederlandse landbouw. Er is een grote maatschappelijke stroming die zich daarmee bezighoudt en in die stroom kunt u als verpachter mee.”

Gjalt Tjeerdsma is geen gemakkelijke man. Al in 2016 zei hij: „Ik steven willens en wetens op problemen af. Zo zit ik nou eenmaal in elkaar.”

Maar negen jaar daarvoor, toen de pachtprijzen volgens een nieuwe systematiek werden berekend en verhoogd, begon het gedonder pas echt.

De Cornelia Stichting deed niets onrechtmatig maar toch was er teleurstelling onder de tien pachters van wie Gjalt Tjeerdsma, die net uit een echtscheiding en „in dikke crisis” kwam, er een was.

Ze schreven een brief aan de rentmeester en aan het stichtingsbestuur. „De boodschap die u uitzendt is dat u het maximale wilt ontvangen terwijl wij als pachters moeite hebben om deze pacht op te brengen. Dit stelt ons zeer teleur”, noteerden ze.

Ze wilden een gesprek en dat kregen ze. Maar het antwoord van de Stichting was „heel hooghartig”, zegt Leonne Muller, de partner van Gjalt Tjeerdsma.

De Cornelia Stichting liet weten dat ze altijd goed was voor de pachters en dat de stichting als doelstelling heeft om de opbrengsten uit haar bezit aan te wenden ten behoeve van goede doelen, te weten donaties ten behoeve van kinderen met een lichamelijke dan wel verstandelijke beperking. Tot die doelgroep behoort u als pachter niet.”

ZWEEPSLAGEN

Die laatste woorden klinken als zweepslagen,

„Ik wil benaderd worden als een boer die het land dient.”

van Lynden, de gemachtigde van het bestuur mede namens rentmeester Ing. A. Bergsma, vertrouwde erop dat hij de pachters daarmee voldoende had geïnformeerd. En Tjeerdsma liet het er niet bij zitten. Hij wierp zich op als gespreksvoerder namens de boeren. „Ik derhinne, mei in oare pacht, op lokaasje.”

Het werd een teleurstelling. Hij luisterde naar eigen zeggen naar „drogredenen en leugens”. „Sa'n rentmeester kin my dan mei droege eagen fertelle dat se de twadde ferhefing van 37 persint in jier útsteld ha oant 2020, omdat de molkpriis doe wer better wie.”

Niet lang daarna werd de eruptie van ongenoegen van de pachters succesvol de kop ingedrukt, zegt hij. Het voelde alsof hij werd opgeknoopt.

De Lippenhuister pachter steigerde en weigerde en belandde in een schier eindeloze correspondentie met de grondbezitter. De kloof werd almaar groter.

Leonne Muller kwam toen met een relatie die verder hersteld. Die van boeren als horigen en lijfeigenen en verpachters als eigenaren van het land die mogen vragen wat ze willen.” Ze schreef een lange brief, een getuigschrift namens Gjalt, omlijst met getekende bloemen. „Gjalt is springlevend beheerder van vruchtbaar erfgoed”, noteerde ze. „Hij wil als een volledig en mondig mens in gesprek gaan met het bestuur.”

OOO, NU GAAT ALLES MIS

Het is maart 2022. Ze zitten in de keuken van de boerderij en bereiden zich voor op een gang naar de pachtkamer van het kantongerecht in Leeuwarden. „Wol spannend”, beaamt Leonne. „Ik denk sneller: Ooooo, nu gaat alles mis. Maar Gjalt is rigoureuus.”

En feitelijk gezien heeft hij gelijk, vindt ze. „In het huidige landbouwsysteem moeten boeren steeds meer geld genereren. Er wordt meer van ons gevraagd dan wat met respect kan worden opgebracht en als we daar niet aan kunnen voldoen wordt daar met geweld op gereageerd.”

Een paar weken later wordt Gjalt Tjeerdsma, die geen advocaat inschakelde, veroordeeld tot het betalen van 54.798,22 euro aan achterstallige pacht en 2652,60 euro aan proceskosten. Omdat hij geen verweer heeft gevoerd tegen het betalen van de rente op de niet-betaalde pachtprijst wordt de kantonrechter ook de renteclaim van de Cornelia Stichting toe.

Bovendien moet hij per 1 november 2022 de pachtgrond verlaten en krijgt hij na de

ontbinding van het pachtcontract vier weken de tijd om zijn boerderij voor 60 procent van de waarde aan de Cornelia Stichting te koop aan te bieden.

„Ik bin bykter de swakste skeakel”, zegt hij. Hij de boer met het zoemende land. De boer van het juichende mestmonster. De boer met nu nog veertig koeien, die het ve over oeroude koeienpadjes door het land naar de melkput brengt. Het kost hem twee keer daags een half uur heen en een half uur terug.

„Andere bio-boeren kunnen het wel”, hoort Leonne Muller mensen soms zeggen. „Maar die hebben niet een tien jaar durende boedelscheiding achter de rug. En die zitten niet vast aan de Cornelia Stichting.”

Is er nog een uitweg? „Jaaaaa”, zegt Leonne. „Als iemand van de stichting ziet we iets moeten doen aan de crisis die op ons afkomt. Misschien kunnen we dan samen tot het inzicht komen dat we deel uitmaken van de natuur en dat we daar met respect ontzag mee om mogen gaan. Misschien kunnen we dan tot een hogere visie komen die verder reikt dan een spel met geld, technieksjes, fosfaatrechten en andere geconstrueerde flauwekul.”

Overal in Nederland sleutelen grondeigenaren aan de pachtvoorwaarden om natuur-inclusieve landbouw te stimuleren. Verzekeraar en grootgrondbezitter ASR geeft pachters die de biodiversiteit verbeteren of aan duurzaam bodembeheer doen bijvoorbeeld een korting van 10 procent.

Ook het Sint Anthony Gasthuis in Bolsward geeft, in navolging van de kerk in Reduzum, nu grond uit tegen nieuwe natuur-inclusieve pachtcondities. Dat levert inderdaad minder geld op voor de goede doelen die het gasthuis ondersteunt, erkende penningmeester Matthijs Bakker. „Maar het besef ontstaat ook dat je voor de grond en de omgeving moet zorgen. We gaan niet meer voor het optimale rendement van de grond maar we kiezen voor eeuwigheidswaarden.”

Gjalt was dit voorjaar ziek. Hij had een dubbele longontsteking en lag „in vol vertrouwen op 4 vierkante meter te overleven”, zegt hij. „Mijn schepper heeft me nog nooit laten vallen.”

HET HEELAL

Daarom rekt hij ook op een goede afloop van een conflict met de Cornelia Stichting. Maar voor alle zekerheid heeft hij dit keer wel een advocaat in de arm genomen die in hoger beroep is gegaan tegen het vonnis van de kantonrechter.

Het is een mooie voorjaarsavond. De boer loopt over zijn land. Hij wandelt uit, hij spreekt lang, hij denkt lang en hij heeft niets met juridische taal, maar hij kan wel „dijp leuwe yn it heeal”.

Gedragen: „Leef alsof iedere dag je laatste kan zijn maar bewerk de aarde alsof je het eeuwige leven hebt.” Zo werkt hij. En over al dat gedoe over de pacht, die hij uiteindelijk toch, weliswaar veel te laat, in juni dit jaar heeft betaald? Leonne heeft genotend wat hij daarover na enig nadenken zei: „Ik wilde er niet aan meedoen want dan krijg je automatisch ernstige vervuiling van je hele wezen en je omgeving.”

Gjalt Tjeerdsma wijst naar zijn koeien, en naar Marieke, het Friese paard dat hij vorig jaar kocht. Hij vertelt over de mollen, de egels, de ringslangen, de kerkuilen, de boerenzwaluwen, de mussen, de wilde duiven, de roodborsttapuiten, de winterkoninkjes en de kolganzen op zijn land. En hij erkent: „Ik kin hiel ferfjend wêze. Maar ik bejochtsje it systeem.”

Pachtboer Gjalt Tjeerdsma tussen zijn koeien, een mix van ooit Fries Hollandse koeien, daarna Frisian Holsteins, Montbéliardes, „een vleugle Blaarkop”, Fries roodbont, en „een beetje Fleckvieh, Angler, Brown Swiss en een Normandisch ras.” Daaronder zijn dôme, een eigengebouwd kas gestut met hout van een oude eik, waarin komkommers, tomaten, honingmeloenen en yam-wortels groeien; oeleaarsnesten op het dak van de boerderij aan de Sweachterwei. Leonne Muller: „Oeleaars voelen zich hier al jaren op hun gemak. En nee, ze zijn geen bedreiging voor de weidevogels. Dat is een misverstand.”

Antwoord van de Cornelia Stichting

„Zolang de zaak nog onder de rechter is geven wij geen reactie”, zegt advocaat Richard van Baalen namens de Cornelia Stichting. „Dat is de gewone gang van zaken.”

Op de vraag of hij meer details kan geven stelt hij: „De suggestie die Gjalt Tjeerdsma doet, dat hem het vel over de oren wordt gehaald, is onjuist. Hij betaalt bij lange niet de prijs die de Cornelia Stichting volgens de regels mag vragen.”

Advocaat Janke Besling uit Assen staat Gjalt Tjeerdsma bij in het hoger beroep. Ook zij wil nog niet inhoudelijk op de zaak ingaan. Wel kan ze melden dat de pachtkamer heeft gevraagd om „een comparitie na aanbrengen” om te bezien of er mogelijk een regeling tussen beide partijen getroffen kan worden.

Ik steven willens en wetens op problemen af. Zo zit ik nou eenmaal in elkaar